

концепциялар, ёндошувлар мазмунидан келиб чиқиш лозим саналади.

2. Инновацион етакчилик метапсихологик жараён хисобланиб, унда умумпсихологик, ижтимоий-психологик, педагогик-психологик, ташкилий

психологик жиҳатлар ўз аксини топган. Шу боис, ушбу тушунча таҳлилида кўплаб психологик ўзига хосликлар, характерологик сифатлар, психологик детерминанталар, услубий жиҳатларга ҳам эътибор қаратиш ўринли саналади.

Адабиётлар

1. Долженко Р. А. Инновации в системе управления персоналом организации / Р. А. Долженко ; развитие персонала // АГАУ. Вестник Алтайского аграрного университета. – 2013. – № 1. – С. 149-153.
2. Князева Е. Н. Природа инноваций и некоторые проблемы инновационного управления / Е.Н. Князева // Управление: социально-философские проблемы методологии и практики / под общ. ред. О. Я. Гелиха, В. П. Соломина, К. В. Султанова, А. В. Тихонова. – СПб.: Издво «Книжный дом», 2005. – С. 98 – 99.
3. Советова О.С. Социальная психология инноваций (основания, исследования, проблемы) // автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора психологических наук, 1998. – С.35.
4. Дуненкова О.П. Роль инновационной направленности руководителя в повышении эффективности деятельности трудового коллектива: Дис. канд. филос. наук. М., 2 изд. -ЛЮКС- 2004. – С.58
5. Потеряхин А.Л. Психология управления. Основы межличностного общения. – К.: ВИРА-Р, 1999. – С.85.
6. Сербиновская Н.В. Психология инновационной деятельности. Курс лекций. Шахты: Южно-Российский государственный университет экономики и сервиса, 2012. – С.78.
7. Михайлова О. Б. Методологические основы исследования инновационного потенциала личности// Вестн. Университета (Гос.ун-т управления). 2010. №21. – С. 71–75.
8. Никифорова Е.В. Социология и психология управления. М.: Московский институт экономики, менеджмента и права, 2007. – С.82.
9. Панкратов В. Н. Психотехнология управления людьми : практ. рук. / А. Н. Панкратов, В. Н. Панкратов. М. : изд-во Института психотерапии, 2004. – С.50.

РЕЗЮМЕ. Мақолада инновацион етакчилик фаолияти психология соҳаларида, шунингдек ижтимоий-психологик тадқиқотларда ўрганилганлиги ва тадқиқотчиларнинг инновацион етакчилик фаолияти ҳақидаги фикрлари ёритилган.

РЕЗЮМЕ. В статье рассматриваются исследования инновационной лидерской деятельности в области психологии, а также социально-психологические исследования и мнения исследователей об инновационной лидерской деятельности.

SUMMARY. The article deals with the research of innovative leadership activity in the field of psychology, socio-psychological research, as well as the opinions of researchers on innovative leadership activity.

ZAMONAVIY SHAROITDA YOSHLAR O'RTASIDA EKSTREMIZM VA TERRORIZMNING OLDINI OLISH VA HUQUQIY MADANIYATNI OSHIRISH BO'YICHA YEVROPA TAJRIBASI

T.M.Reymov – magistrant

O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti

Tayanch so'zlar: ekstremizm, terrorizm, jinoiy javobgarlik, noqonuniy qurol, kriminalistika, xavfsizlik, separatizm, ziddiyatli vaziyatlar, laynerlar.

Ключевые слова: экстремизм, терроризм, уголовная ответственность, незаконный оборот оружия, криминология, безопасность, сепаратизм, конфликтные ситуации, лайнеры.

Key words: extremism, terrorism, criminal liability, arms trafficking, criminology, security, separatism, conflict situations, liners.

Xalqaro hamjamiyat tomonidan ko'rilayotgan chora-tadbirlarga qaramay, dunyoda ham global, ham mintaqaviy terrorchilik tahdidi darajasi yuqorilgicha qolmoqda. Xalqaro terroristik tashkilotlarning suveren davlatlarda ichki nizolarni qo'zg'atishda faol ishtirok etishga intilishi qayd etilib, bu ichki va xalqaro ekstremizm va terrorizm o'rtasidagi chegaralarni bosqichma-bosqich yo'qotishga, ularning turli mamlakatlardagi ijtimoiy-siyosiy vaziyatga ta'sirini kuchaytirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, zamonaviy dunyoda globallashtiruv yoshlar hayotiga bevosita va kuchli ta'sir ko'rsatmoqda, chunki u jadallashgan ijtimoiy bo'linishga olib keladi, uning qurbonlari birinchi navbatda yoshlardir. Natijada yoshlarning maqomi tubdan o'zgarib bormoqda, demak, davlatimiz tomonidan olib borilayotgan yoshlarga oid siyosat ham o'zgarishi kerak.

Bugungi kunga kelib, dunyoda eng keng tarqalgani diniy motivli ekstremizmdir. Zamonaviy ekstremizm zamonaviy davlatlar uchun jiddiy muammodir, chunki uning salbiy ta'siri birinchi navbatda yoshlarga ta'sir qiladi. So'nggi yillarda turli mamlakatlarda ekstremistik qarashlar asosida sodir etilayotgan zo'ravonlik va jinoyatlarning ko'payishi milliy davlatlarning ekstremizmining oldini olish siyosati va unga qarshi kurashish vositalari yetarli emas yoki eskirganligini ko'rsatmoqda. Bu muammoni hal qilishning yanada samarali mexanizmlari va yangicha yondashuvlari zarur. Mutaxassislarining qayd etishicha, terrorchilik tahdidi ma'lum darajada uyushgan guruhlardan aniqlash qiyinroq va harakatlarini oldindan aytish qiyinroq bo'lgan shaxslarga o'tgan. Keyingi fojialarning oldini olish uchun biz terrorizm va ekstremizmga qarshi kurashish qobiliyatimizni ushbu yangi chaqiruvga moslashtirishimiz kerak. Bizning javobimiz radikalashuvga olib keladigan jarayonlarni chuqurroq o'rganish va tushunishga asoslangan bo'lishi kerak. Potensial jihatdan diniy ekstremizm xavfi

barcha mamlakatlarda mavjud. U turli shakllarda paydo bo'lishi mumkin. Bundan buyon diniy ekstremizm terrorizmga qarshi kurash siyosatining markazida bo'lishi kerak. Ammo bu murakkab vazifaning mohiyati bugungi kunda huquqni muhofaza qilish organlari qo'llayotganidan boshqacha yondashuvni talab etadi. Buning o'rniga, bu hodisalarning oldini olish va ularga qarshi kurashish uchun bizga kattaroq javob kerak. Diniy ekstremizm va radikalashuv muammolari xalqaro miqyosda, lekin ko'pincha ularning yechimlari mahalliydir [1].

Ilg'or xorijiy tajribani o'rganish shuni ko'rsatadiki, Yevropa Ittifoqida yoshlar "Lissabon o'sish va bandlik strategiyasi – 2020"da qayd etilganidek, "mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishning strategik resursidir". Ma'lumki, ekstremistik tashkilotlarga jalb etilgan yoshlarning asosiy qismini aholining kam ta'minlangan, o'qimagan qatlami tashkil etadi. Shunday qilib, yoshlar ekstremizmining kuchayishi, birinchi navbatda, yoshlarni moslashtirish va ijtimoiylashtirish siyosati muvaffaqiyatsizlikka uchraganligidan dalolat beradi. Ijtimoiy beqarorlik, og'ir moliyaviy ahvol, samarali ijtimoiylashuv va sifatli ta'lim olish imkoniyatining yo'qligi, past ish istiqbollari kabi omillar ijtimoiy ishonchsizlik va siyosiy institutlar va hokimiyatlarga ishonchsizlik hissini keltirib chiqaradi. Natijada ongida g'ayriijtimoiy qarashlar, ekstremistik ko'rinishlarga moyillik yuzaga keladi. Boshqa tomondan, amaliyot shuni ko'rsatadiki, siyosiy va diniy ekstremistlar orasida bilimlilar, jamiyatga integratsiyalashgan boshqa turdagi radikalashuv paydo bo'lgan. Shu bilan birga, bilimlilar bilimsizlarning yetakchisi va tashkilotchisiga aylanadi. Bu davlat uchun qo'shimcha qiyinchilik. Chunki ekstremistlarning ikkala guruhiga ham bir xil vositalarni qo'llash mumkin emas. Biroq, ko'plab ekspertlarning ta'kidlashicha, har ikkala turdagi radikalashuv, ularning madaniy va

ijtimoiy kelib chiqishidan qat'i nazar, umumiy narsa - bu o'z taqdirini o'zi belgilash, o'zini o'zi aniqlash va mavjud ijtimoiy tuzumni o'zgartirish istagi bilan bog'liq muammolar.

Ekstremizmning oldini olish va unga qarshi kurashish amaliyotida xorijiy tajriba. Bugungi kunda zamonaviy Yevropa mamlakatlarida ekstremizm va terrorizmga qarshi kurashning turli modellari qo'llaniladi. O'zbekiston uchun Yevropa davlatlarining quyidagi tajribasi alohida qiziqish uyg'otishi mumkin.

Birinchidan. Yevropa Komissiyasi tashabbusi bilan Radikallashuvdan xabardor bo'lish bo'yicha Yevropa tarmog'i (RAN) tashkil etildi, uning maqsadi ekstremizmning namoyon bo'lishi va ularga qarshi kurashish amaliyoti to'g'risida ishtirokchi davlatlar o'rtasida ma'lumot almashishdir. Turli sohalaridagi 700 ga yaqin mutaxassislar (o'qituvchilar, psixologlar, ijtimoiy xodimlar, militsiya xodimlari, diniy yetakchilar, din ulamolari, olimlar va boshqalar) ushbu tarmoq tarkibiga kiradi va ekstremistik oqimlarga qo'shilishga moyil shaxslarning radikallashuvi faktlarini kuzatib boradi va joylarda terroristik tashkilotlar, faol qarshi tashviqot olib boradilar. Xuddi shu tashkilotda oddiy fuqarolar o'rtasida ko'ngilli ma'lumot beruvchilar tarmog'i mavjud bo'lib, ular qaroqsiz shubhali odamlar yoki narsalar aniqlansa, xavfsizlik xizmatlariga mobil telefon orqali qo'ng'iroq qiladilar. Bunday xatti-harakat yuksak fuqarolik va mas'uliyatning namoyon bo'lishi hisoblanadi.

Ikkinchidan. Yevropa Kengashi tomonidan huquqni muhofaza qiluvchi organlar va "Internet-provayderlar" o'rtasidagi hamkorlik tamoyillari bo'yicha ishchi hujjat ishlab chiqildi, unda buzg'unchi mafkuraviy ta'sirning "mobil" yoki "kiber" shakllariga qarshi kurashish sohasida huquqiy tartibga solishning samarali mexanizmlari mavjud. Hujjat manfaatdor davlat organlarining global tarmoq tuzilmalari egalari bilan hamkorligi uchun huquqiy asos yaratadi, ular Yevropa Ittifoqi huquqni muhofaza qilish organlarining kibermakondagi destruktiv kontentga oid signallari va talablariga javob berishga majburdir. Ushbu hujjat, xususan, provayderlarni Yevropa foydalanuvchilari uchun internet tarmoqlarida ba'zi buzg'unchi saytlar yoki portallarning noqonuniyligi haqida ogohlantiruvchi miltilovchi chiziqli paydo bo'lishiga majbur qiladi.

Uchinchidan. Fransiya hukumati aholi xavfsizligini ta'minlash maqsadida ijtimoiy tarmoqlar uchun "SAIP" (Public Signal and Information System) maxsus mobil ilovasini ishlab chiqdi. Dastur aholini terrorchilik tahdidlari haqida xabardor qilish uchun ishlab chiqilgan. Shu bilan birga, Fransiya Jinoyat kodeksida jinoyat turlarini farqlash va huquqiy tasniflash bilan terrorizmga oid maxsus bo'lim mavjud.

To'rtinchidan. Germaniyada diniy g'oyalarga asoslangan ekstremizm mafkurasiga samarali qarshi kurashish maqsadida Ichki ishlar vazirligi Xalq ta'limi vazirligi bilan hamkorlikda 2006-yildan buyon "Andi" kadrlar tayyorlash dasturi ishlab chiqildi va amalga oshirib kelinmoqda. Xususan, ekstremizm qanday nomaqbul oqibatlarga olib kelishini syujetli chizmalar (hajviy komikslar) ko'rinishida tasvirlashda o'qituvchilarga ko'maklashuvchi "Andi" komikslari turkumi chop etilmoqda. Komikslar mavjud bo'lib, Apple, Android va Windows Mobile uchun bepul ilova sifatida tarqatiladi va zo'ravonlik ekstremizmning barcha shakllari, jumladan, diniy sabablarga ko'ra ekstremizmning oldini olishning juda samarali vositasi hisoblanadi. Komikslarda bir tomondan demokratik davlatning huquqiy davlatni ta'minlashdagi o'rni muhimligi ta'kidlansa, ikkinchi tomondan ekstremistlar tomonidan qo'llaniladigan ramz va usullardan o'quvchilarni ogohlantiriladi.

Beshinchidan, Rossiya Federatsiyasida huquqiy ongning oshirish va foydalanuvchilarni ekstremistik mazmundagi saytlar va portallarga kirishning noqonuniyligi to'g'risida ogohlantirish va Internet tarmog'ida ogohlantirish maqsa-

da ushbu amaliyot video darslar shaklida qo'llaniladi: "Qanday qilish kerak" degan savolga javoblar. material ekstremistik ekanligini tushunasizmi? Videodars oxirida shunday deyilgan: "Agar siz tarmoqda shubhali sayt top-sangiz, siz taqiqlangan ekstremistik materiallarning Federal ro'yxatini tekshirishingiz va noqonuniy kontent haqida virtual xabar yuborishingiz mumkin." Umuman olganda, tahlillar shuni ko'rsatadiki, ekstremizmga qarshi kurashning Yevropa modeli oddiy, tushunarli formulalarga asoslanadi, xususan: a) radikallashuv sabablari va uning shakllarini tushunish ekstremizmga qarshi kurashning asosiy omili hisoblanadi; b) radikallashuvning oldini olish uyushgan ekstremistik guruhlariga qarshi kurashga qaraganda ancha oson va arzonroq; v) maktablar, mahalliy mahallalar, huquqni muhofaza qiluvchi organlar va davlat tashkilotlari faoliyatini samarali muvofiqlashtirish ekstremizmga qarshi kurashda muvaffaqiyat garovidir; g) aholini, fuqarolik jamiyatini huquqni muhofaza qiluvchi organlarga huquqbuzarlik faktlari to'g'risida faol va barvaqt xabardor qilishga jalb etish terrorizmning ekstremistik faoliyatining oldini olish, oldini olishning eng samarali vositasiga aylanadi» [2] dekabrda 167-II son qarori qabul qilingan. 2000-yil 15-son, O'zbekiston Respublikasining "Ekstremizmga qarshi kurashish to'g'risida"gi Qonuni [3] 2018-yil 30-iyulda O'RQ-489-sonli qabul qilingan va hokazo. Biroq diniy ekstremizm, fundamentalizm, separatizmning radikallashuvi tushunchalari O'zbekiston uchun ijtimoiy, siyosiy va huquqiy nuqtayi nazardan nisbatan yangi hodisa. Biroq, mahalliy voqeilikda u allaqachon chuqur tuzilgan, ko'p qatlamli va murakkab hodisaga aylangan bo'lib, u har xil turdagi qonun buzilishlariga olib keldi. Biroq, amaldagi qonunchilikda bu farqlar o'z aksini topmaydi, bu esa ayblovlar qo'yishga tabaqalanmagan yondashuvga olib keladi, bu esa davlat huquqni muhofaza qilish tizimi va sudlarni obro'sizlantirishga, fuqarolarning davlat organlariga hurmatsizlik va ishonchsizlikka olib kelishi, nohaq sudlanganlarni ayblashga olib keladi, terroristik tashkilotlarga qo'shilish. Xuddi shunday muammolarni qonunchilikni fuqarolar e'tiboriga yetkazishning samarasiz mexanizm va shakllarida ham, yuqorida aytib o'tganimizdek, jazoni ijro etish muassasalarida huquqbuzarliklar profilaktikasi va qayta tarbiyalashning noto'g'ri qurilgan tizimida ham ko'ramiz. Huquqni fuqarolarga yetkazish, huquqiy madaniyat va huquqiy ongning yaxlit tizimini shakllantirishning samarali va qonuniy majburiy mexanizmi bo'yicha ijobiy xorijiy tajribada ham xuddi shunday muammolarni ko'ramiz. Masalan, AQSH va Yevropa Ittifoqi mamlakatlarida maktabgacha va maktab ta'limida bilim, hurmat va mamlakat qonunlariga rioya qilishni singdirishning samarali mexanizmi mavjud.

Xulosa qilib aytganda, ekstremizmga qarshi kurashish bo'yicha xorijiy va mahalliy tajribani inobatga olgan holda, o'rinli ko'rinadi: O'zbekiston doimiy ilmiy-amaliy forumlarda ekstremizm mafkurasiga qarshi kurashish bo'yicha tajriba va amaliyot almashish uchun Markaziy Osiyo va MDH mamlakatlari olimlari (dinshunoslar, psixologlar, huquqshunoslar va boshqalar) hamjamiyatini yaratish tashabbusi bilan chiqsin. Ekstremizmga qarshi kurashning uzoq muddatli strategiyalarini yaratishda muhokama natijalaridan foydalanish; O'zbekiston qonunchiligidagi kamchiliklarni hisobga olgan holda, diniy sabablarga ko'ra ekstremizm bilan bog'liq bo'lgan turli og'irlikdagi jinoyi harakatlarni kodlashtirish, tasniflash va kvalifikatsiya qilishning huquqiy asoslarini ishlab chiqish bo'yicha Fransiya tajribasini hisobga olish; ommaviy axborot vositalarida, ta'lim muassasalarining internet resurslarida fuqarolarda diniy ekstremizm mafkurasiga qarshi immunitetni shakllantirish va tarbiyalashning zamonaviy usullarini, yuksak huquqiy madaniyatini: maxsus va ma'rifiy dasturlarning mobil ilovalari, videodarslar, komikslar va boshqalarni ishlab chiqish va ulardan foydalanish; huquqni muhofaza qiluvchi organlar va "Internet-provayderlar"ning

global internet tarmog'ida o'zaro hamkorligini tartibga solish mexanizmlarini yaratish va amalga oshirish bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirish, xususan, chet el xostinglari (ofislari) bilan taqiqlangan saytlarga kirishda foyda-

lanuvchilar ushbu qoidaga muvofiq tartibga solish ushbu portal / saytning noqonuniyligi haqida ogohlantirish bilan miltillovchi chiziq paydo bo'lishi kerak.

Adabiyotlar

1. Абдуллажонов О. Диний ақидапарастликнинг келиб чиқиши, моҳияти ва Ўзбекистонга кириб келиши. -Т.: Академия, 2002.
2. Азимов А. Религиозный экстремизм и фундаментализм. -Т.: 1998.
3. Алиминова Д. Инсоният тарихи-ғоя ва мафкуралар тарихидир. -Т.: «Янги аср авлоди», 2001.
4. Вандам Е.А. Геополитика и геостратегия. -М.: Авторские издательство, 2002.
5. Гаджиев К.С. Введение в геополитику. -М.: «Логос», 2000.
6. Глобализация и моделирование социальной динамики. -М.: Институт социальных наук. 2001.
7. Ёшларни бузғунчи ғоялардан асраш: муаммо ва ечимлар. -Т.: «Заркалам», 2006.
8. Жўраев Н. Халқаро терроризм ва минтакавий можаролар. -Т.: 2000.
9. Заркулаев А. Ғоялар кураши. -Т.: «Мовароуннахр», 2000.
10. Ирисов Б. Дин, ақидапарастлик ва таҳдид. -Т.: «Маънавият», 2000.
11. Juzjoniy A. Islam huquqshunoslik hikayat mazhabi va Markaziy Osiyo fikirlari. -Т.: Islam universiteti nashriyoti. 2002.
12. Jabbarov Sh. Ma'naviyatimizning falsafiy qirralari. -Т.: «Marifat», 1996.

РЕЗЮМЕ. Maqolada ekstremizm va terrorizm mafkurasi tarqalishiga qarshi kurashish maqsadida dunyoda yaratilgan tashviqot va aksil-tashviqot tizimining bugungi holati tahlil qilinadi. Diniy ekstremizm va terrorizmga qarshi kurashish sohasidagi huquqiy va mafkuraviy masalalar muhokama qilindi.

РЕЗЮМЕ. В статье анализируется современное состояние системы пропаганды и контрпропаганды, созданной в мире в целях противодействия распространению идеологии экстремизма и терроризма. Обсуждены правовые и идеологические вопросы в сфере борьбы с религиозным экстремизмом и терроризмом.

SUMMARY. In this article, the author tried to reveal the specifics of such an urgent problem as terrorism and extremism, which threatens the human world today. He analyzed the history and present day of terrorism and extremism based on historical and logical principles in revealing these peculiarities.

ХОРАЗМ ВОҲАСИ ВА ҚОРАҚАЛПОҒИСТОННИНГ ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ ҲАЁТИДА СУВ ЙўЛЛАРИНИНГ ТУТГАН ЎРНИ (1937-1941 йй)

С.А.Сулайманов – тарих фанлари номзоди, доцент

Бердақ номидаги Қорақалпоқ давлат университети

Таянч сўзлар: сув йўллари, Амударё, Орол денгизи, транспорт, порт, кема.

Ключевые слова: водный путь, Амударья, Аральское море, транспорт, порт, лодка.

Key words: waterways, Amudarya, Aral Sea, transport, port, ship.

Марказий Осиё ҳудуди жаҳон мамлакатлари билан биргаликда сув йўлларининг ривожланишини таъминлайдиган ва Буюк ипак йўлининг қадимий магистрал йўлининг тикланишига ҳисса қўшадиган транзит транспорт йўлакларини яратишни назарда тутди. Бугунги кунда сув йўллари тарихини ўрганиш долзарб масалалардан ҳисобланади. Шунинг учун 1937-1941 йиллардаги Хоразм воҳаси ва Қорақалпоғистоннинг ижтимоий-иқтисодий ҳаётида сув йўлларининг тутган ўрнини ўрганиш ва тарихий маълумотларни тадқиқ этиш жуда муҳимдир.

1937 йилдан қорақалпоқлар сиёсий ҳаётида ҳам ўзгаришлар содир бўлди ва автоном республика сифатида ЎзССР таркибига кирди. Шу билан бирга сув йўллари жараёнлари билан боғлиқ воқелик Ўзбекистон билан бевосита боғлиқ бўлганлигини таъкидлаш лозим. Амударёда сузган кемаларнинг сони 1937 йилга келиб 230 та ни ташкил қилди. Халқ хўжалиги учун зарур бўлган юкларни ва йўловчиларни ўз манзилларига етказиш мақсадида Амударёда юк ташувчи ва йўловчи транспортлари қайта таъмирланди. Қорақалпоғистон ўз флотига эга бўлди. Темир йўл орқали Чоржўйга келган юклар Амударё орқали Қорақалпоғистон шаҳар ва туманларига етказилди [1:56].

Дарё транспорти соҳаси учун учинчи беш йиллик режа (1938-1942 йй) йиллари машаққатли меҳнат билан ўтди. 1939 йил март ойида қабул қилинган режа бўйича мамлакатнинг саноат қудратини янада мустаҳкамлаш, колхоз тузумини мустаҳкамлаш, халқ фаровонлиги ва маданий даражасини юксалтириш, темир йўл транспортида юк айланмасини 1,5 баробар, дарё транспортида 1,7 баробар ошириш таъминланди. Бу мавжуд юк ташиш йўналишларини такомиллаштириш ва янгиларини ривожлантириш, флотнинг техник ҳолатини янада яхшилаш, уни янги кемалар билан тўлдириш, шунингдек, порт ва денгиз хўжалигини ривожлантиришни талаб қилди [1:57].

Ўрта Осиё денгиз кемачилигига қарашли кемалар экипажлари, портлар ва кема таъмирлаш корхоналари

ишчилари Ўрта Осиёнинг қардош республикалари халқ хўжалиги учун юкларни ўз вақтида етказиб беришни таъминлашга интилиб, ўз зиммаларига юқори меҳнат мажбуриятларини олдилар. Амударё сув йўлида режаларни ўз вақтида бажараётган кема капитанлари “Смидович” кемаси (капитан Ибрагим Нурметов), “Ворошилов” кемаси (капитан Чари Гелдиев), “Ломоносов” кемаси (капитан Мадраим Избастиев), “Микоян” кемаси (капитан Кара Хатамов), № 49 моторли теплаход (капитан Қурбонбай Қулметов) экипажлари Амударёдаги ушбу ҳаракатнинг фаоллари эди [4:189].

1938-1939 йил кишидан бошлаб юк ташиш компаниясида Стахановчилик мактаблари ташкил этила бошланди. Уларни яратиш ғояси кенг тарқалди. Улар нафақат қирғоқ корхоналарида, балки кемаларда ҳам пайдо бўлди.

Кема қурувчиларнинг саъй-ҳаракатлари билан “Красное Сормово” кемасозлик заводидан йиғма ҳолда олиб келинган янги пароходларни энг тез фурсатда йиғишга асосий эътибор қаратилди. 1936-1938 йилларда 300 от кучига эга 18 та шундай пароход “Ленин”, “Ворошилов”, “Микоян”, “Ломоносов”, “К.Маркс”, “М.Горький” ва бошқалар қисқа муддатларда йиғилиб сувга туширилди. Улар Орол ва Амударё флотининг асосий тортувчи транспорт ядросига айланди. Юқори маневрлик, саёз сувда сузиш ва яхши тортиш хусусиятларига эга бу кемалар Амударё-Чоржўй-Нукуснинг энг қийин участкасида ишлатилди [1:57].

1937-1938 йилларда Ўрта Осиё кемасозлик корхонасининг кема таъмирлаш заводлари томонидан 21 та қуруқ юк ташувчи ва 16 та металл контейнер баржалари фойдаланишга топширилди. Бу ишда айниқса, “Хўжайли кема таъмирлаш заводи ишчилари токаръ И.А.Каннуников, уста Умбетбай Жанабаев, қозонхоналар устаси П.С.Мишаков, дастгоҳ бошлиғи А.Зевакин, прораб Ф.М.Седобинцев ва бошқалар ўзгача тиришқоклик билан ажралиб турган” [1:58].